

**نیکو کاری کن! همان گونه
که الله تعالی به تو
نیکو کاری کرده است**

**مؤلف: دار ابن خزیمه
مترجم: پدram اندایش**

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 1

بسم الله الرحمن الرحيم

شکر و ستایش برای الله تعالی
است، او را حمد گفته و از او کمک
می‌طلبیم و از او طلب آمرزش می‌-
نماییم. به الله پناه می‌بریم از شرّهای
درونیمان و نتیجه‌ی بد اعمالمان. کسی
را که الله تعالی هدایت نمیدد، گمراه
کننده‌ای ندارد و کسی را که گمراه
سازد، هدایت کننده‌ای ندارد. گواهی
می‌دهم که معبود و پرستش شونده‌ی

112 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

برحقی جز الله وجود ندارد و یکتا و
بی شریک است و گواهی می‌دهم که
محمد بنده و فرستاده‌ی وی می‌باشد.

اما بعد:

برادر گرامی‌ام: در نعمتهایی که
الله تعالی به تو عطا نموده است و
نیکوکاری او به تو و نعمتهایش و
بخشش او به تو، تفکر نما! تو را از
عدم به وجود آورده است و تو را

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 3

زنده نموده است و تو را آفریده است
و چهره‌ی تو را نیکو گردانده است و
از روحی که مالک آن است در تو
دمیده است و به تو شرف داده است و
به تو غذا داده است و تو را سیر نموده
است و به تو پناه و مسکن داده است
و تو را نوشانده است و سیراب نموده
است و بخشش بزرگی به تو داشته
است، ﴿وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا
تُحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ﴾
[ابراهیم: 34] (و اگر نعمتهای الله را

4// نیکوکاری کن همانگونه که

بشمارید، برای شما قابل شمارش
نمی‌باشد، همانا انسان بسیار ظالم [و]
بسیار کفر پیشه است).

این نیکوکاری است که الله
تعالی تو را در آن غرق فرموده است
و به تو بزرگترین نیکوکاری و برترین
نعمت را داده است که همان هدایت تو
به دینش می‌باشد و تو را از تاریکی‌ها
شرک به نور ایمان سوق داده است؛

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 5

شایسته‌ی توست که در شکر نمودن
وی کوشش نمایی، زیرا پاداش نعمت
فقط با شکر حاصل می‌شود.

از معانی شکر آن نعمت،
نیکوکاری تو به دیگران است، همان
گونه که الله تعالی به تو نیکوکاری
نموده است. همانا او سبحانه نیکوکار
است و نیکوکاران را دوست می‌دارد و
پاداش نیکوکاری را با نیکوکاری عطا
می‌نماید... الله تعالی می‌فرماید: ﴿هَلْ
جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ﴾ [الرحمن:

6// نیکوکاری کن همانگونه که ...

[60] (آیا پاداش نیکوکاری غیر از نیکوکاری می باشد).

الله سبحانه می فرماید: ﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ [آل عمران: 134]
[آل عمران: 148] [المائدة: 93] (و
الله نیکوکاران را دوست می دارد).

الله سبحانه می فرماید: ﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ﴾ [یونس: 26]
(برای کسانی که نیکوکاری کنند،

نیکوکاری کن همانگونه که ... 7//

نیکویی (بهشت) و چیدزی اضافه -
تر (رؤیت الله تعالی) خواهد بود.

عملت را نیکوگردان

مقام احسان (نیکوکاری) بالاترین
مقامهای دین و برترین مرتبه را دارد
و آن این است که الله جلّ و علا را به
گونه‌ای عبادت کنی که گویی او را
می‌بینی و اگر تو او را نمی‌بینی او تو
را می‌بیند... کسی که ایمان او به این

8// نیکوکاری کن همانگونه که

مرتبه برسد، به مرتبه‌ی بزرگی رسیده
است که همان کلید تمامی خیرهاست.

برادر گرامی‌ام:

اگر در درونت و در زندگی‌ات
تفکر نمایی، نهایت کار الله تعالی را در
آن با مورد آزمایش قرار گرفتن
عملت می‌یابی؛ او تو را آفریده است
تا مشخص دارد که تو آیا عملت را
نیکو می‌گردانی و در نتیجه‌ی آن به تو

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 9

نیکوکاری کند یا آن که عملت را بد
می‌گردانی تا او تو را مجازات نماید؟

الله تعالی می‌فرماید: ﴿تَبَارَكَ

الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

قَدِيرٌ * الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ

لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ

الْغَفُورُ﴾ [الملك: 1-2] (مبارک است

کسی که پادشاهی در دست اوست و

او بر هر کاری تواناست * کسی که

مرگ و زندگی را آفرید است تا شما

را مورد آزمایش قرار دهد که کدام

10 // نیکوکاری کن همانگونه که

یک از شما در عمل نیکوتر است و او
پُرْعَزت [و] بسیار آمرزنده است).

عمل نیکو؛ همان عمل صالح
است و این در صورتی است که
خالصانه و درست صورت گیرد.

منظور از خالصانه بودن آن، این
است که برای الله تعالی و کسب ثواب
از وی انجام گیرد، بدون آن که نیت
ریا و تعریف کردن مردم از آن کار

نیکوکاری کن همانگونه که ...// 11

وجود داشته باشد.

اما درست بودن آن بدین

معناست که بر سنت پیامبر ﷺ و راه او

مطابقت داشته باشد.

وقتی مؤمن عملش را برای الله

تعالی نیکو می‌گرداند و در آنچه دین

قرار است از او تقوا پیشه کند و به

قضا و قدر او راضی شود و مطابق

سنت پیامبر ﷺ رفتار نماید و از آن

راضی باشد، الله تعالی به او در دنیا

نیکو می‌نماید و برای تمامی

12 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

مشکلات و امورش برای او کافی می‌باشد. همان گونه که الله تعالی می‌فرماید: ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾ [الزمر: 36] (آیا ما الله [متعال] برای بنده‌اش کافی نمی‌باشد؟).

به اندازه‌ی نیکی نمودن شخص مسلمان در عبادت الله تعالی و تقوای از وی و فرمانبرداری از او امر وی سبحانه، نیکی نمودن الله متعال به وی

نیکوکاری کن همانگونه که//13

و کافی بودن برای او و کمک نمودن او به وی حاصل می شود.

کسی که عملش و توحیدش را در مرتبه‌ی اسلام نیکوگرداند، الله تعالی به اندازه‌ی آن به او نیکی می‌کند - نماید و کسی عملش و کوشش او در ترس از الله تعالی به مرتبه‌ی ایمان برسد، الله تعالی به اندازه‌ی آن به وی نیکی می‌نماید و کسی که عملش را بالا ببرد و نیکو گرداند و الله متعال را به گونه‌ای عبادت کند که به مانند آن

14 // نیکوکاری کن همانگونه که

است که او را می‌بیند و به اندازه‌ی
حق حیا کردن از وی حیا نماید و آن
از بالاترین مراتب است و همان
مرتبه‌ی احسان می‌باشد، [الله تعالی به
همان اندازه به او نیک می‌نماید] و
همان مرتبه‌ای است که هرگز در مورد
امور خیر خطا نمی‌کند.

عملت را نیکو گردان تا الله
تعالی به تو نیک می‌نماید و احوالت را

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 15

اصلاح گرداند و تو را در دنیا و آخرت خوشبخت نماید، الله سبحانه

می فرماید: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ

أَوْ أَنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً

وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا

يَعْمَلُونَ﴾ [النحل: 97] (کسی که چه

مرد باشد و چه زن و عمل صالح

انجام دهد و او مؤمن باشد، زندگی

پاکی برای او قرار می دهیم و به آنها

بہتر از آنچه انجام می دادند، به آنها

پاداش می دهیم).

به پدر و مادرت نیکی کن!

الله تعالی تو را به آن امر نموده
است و آن را همراه امری آورده است
که بزرگترین امر و مهمترین آن هـ ی -
باشد که همان عبادت او سبحانه [به
تنهایی] می باشد.

الله تعالی هـ ی فرماید: ﴿وَقَضَى

نیکوکاری کن همانگونه که ... 17//

رَبُّكَ إِلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ﴿۱۷﴾ [الاسراء: 23] (و پروردگارت حکم فرموده است که غیر از او را عبادت نکنید و به پدر و مادر نیکی کنید!).

الله سبحانه می فرماید: ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنًا عَلًى وَهْنٌ وَفَصَّالَهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ﴾ [لقمان: 14] (و انسان را به پدر و مادرش امر نمودیم، مادر او با سستی بر سستی

18 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

دیگر او را حامله بوده است و جدا شدن او دو سال، طول کشیده است. پس مرا شکر نما و از پدر و مادرت [تشکر کن و] بازگشت به سوی من است).

برادرم: به پدر و مادرت نیکوی کن، همان گونه که به تو نیکوی کردند، پدر و مادرت تو را پرورش داده‌اند و به تو پناه و مسکن داده‌اند و تو را

نیکوکاری کن همانگونه که ...//19

نوشانده‌اند و سیرابت نموده‌اند و تو را
غذا داده‌اند و سیر نموده‌اند و از تو
حمایت نموده‌اند و تو را حفظ کرده‌اند
و به تو آموزش دادند و از تو نگهداری
نمودند. نیکی آن دو و بخشش آنها از
زمانی که به دنیا آمدی، تا زمانی که
وفات نمایی، همراه تو خواهد بود و
این دلیلی است که باید به آنها نیکی
نمایی و با آنها به درستی و نیکی و
مهربانی همنشینی کنی. هرگز نمی‌توانی
توانی حق آنها را بجا آوری و هرگز

20 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

به اندازه‌ی حقش نمی‌توانی از آنها تشکر کنی. ابوهریره رضی الله عنه آورده است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «لَا يُجْزَى وِلْدَ وَالِدِهِ إِلَّا أَنْ يَجِدَهُ مَمْلُوكًا فِيشْتَرِيهِ فِيعْتَقَهُ» (فرزند نمی‌تواند حق پدرش را عطا کند، مگر آن که او را برده‌ای بیابد و او را بخرد و آزاد گرداند) رواه مسلم.

در نتیجه برای نیکوکاری و انواع

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 21

نیکی به آنها، مجاهدت نما و نیکی به آنها جهادی است که اجر آن ثابت شده است و دارای ثواب زیاد هی - باشد. مردی نزد رسول الله ﷺ آمد تا از او درباره‌ی جهاد اجازه بخواهد، رسول الله ﷺ به او فرمود: «أحیی والدک؟» (آیا پدرت زنده است؟) گفت: بله، فرمود: «ففيهما فجاهد» (پس با [خدمت] به آنها جهاد کن!).

عبد الله بن مسعود رضی الله عنه گفته است:

از رسول الله ﷺ سوال نمودم: کدام

عمل نزد الله [تعالی] دوست داشتنی تر است؟ فرمود: «الصلاة علی وقتها» (نماز در وقت آن). گفتم: سپس کدام؟ فرمود: «بر الوالدین» (نیکی به پدر و مادر). گفتم: سپس کدام؟ فرمود: «الجهاد فی سبیل الله» (جهاد در راه الله [تعالی]) رواه البخاری (بخارایی) و مسلم.

از حالتهای نیکی نمودن به آنها،

نیکوکاری کن همانگونه که // 23

نیکو نمودن رفتار با آنهاست؛ هرگز به آنها حتی یک اُف نگو و آنها را از خودت مران و با آنها به شکلی گرامی سخن بگو و بر نیکی به آنها اشتیاق داشته باش و این می‌تواند با سخنی پاک، مهربانی، دوست داشتن، دلسوزی، قدردانی و احترام صورت گیرد و منزلت آنها را در درونت بزرگ بدار که در این صورت نزد الله تعالی به اذن او، اجر بزرگی می‌یابی و این چنین است انفاق کردن به آنها،

24 // نیکوکاری کن همانگونه که

حتی اگر ثروتمند باشند و مبذول داشتن خیر به آنها و دعای برای آنها که دارای خیر، رحمت، هدایت و درستی گردند ﴿وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾ [الاسراء: 24] (و بگو پروردگارا! به آن دو رحمت عطا نما همان گونه که در کوچکی مرا تربیت نمودند).

به یاد بیاور که نسبت به آنها

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 25

دینی داری و با نیکی به آنها، هرگز نمی‌توانی نیکی آنها به خودت را جبران کنی، حتی اگر به شدیدترین شکل به آنها نیکی کنی.

ابن عمر رضی الله عنهما مردی را دید که مادرش را بر دوشش گذاشته بود و طواف کعبه را می‌نمود و گفت: ای ابن عمر! آیا این گونه هست؟ - بینی که خوبی او را جبران کنم؟ گفت: نه، حتی به اندازه‌ی یک شب بی‌دار شدن او در شبها نیست، ولی نیکی

می‌نمایی و الله [تعالی] برای کار کم
تو، به تو پاداش زیاد می‌دهد.

به خویشاوندان نیکی کن

آنان سزاوارتر به نیکی کردن
نسبت به بیگانگان هستند و الله جلّ و
علا به نیکی کردن به آنها سفارش
نموده است و آن را جلوی نیکی به

نیکوکاری کن همانگونه که ... 27//

دیگران قرار داده است. الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ﴾ [البقره: 83] (و به پدر و مادر و نزدیکان و یتیمان و فقیران نیکی کنید).

نیکی به خویشاوندان اشکال

مختلفی دارد:

1- صله‌ی رحم نمودن با آنها به

شکلی که الله جل و علا از آن راضی

می‌شود و عُرف هر زمان و مکانی آن

را بی_____ان

28 // نیکوکاری کن همانگونه که

می‌دارد، زیه را صله‌ی رحم سبب رسیدن به الله تعالی و نیکوکاری او به انسان می‌شود، پیامبر ﷺ فرموده است: «الرحم شُجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ، فَمَنْ وصلها وصله الله، ومن قطعها قطعته الله» (رحم از ریشه‌ی رحمان است، کسی که آن را پیوند دهد، الله به او پیوند می‌دهد و کسی که آن را قطع کند، الله از او قطع می‌نماید). نگاه

نیکوکاری کن همانگونه که // 29

شود: السلسلة الصحيحة شماره‌ی:

935

از نیکی‌هایی که از صله‌ی رحم
به انسان می‌رسد: زیاد شدن مال و
افزایش مال و فرزند است.

عمر بن سهل رضی الله عنه آورده است که
رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «صلة القرابة
مثمرة فی المال، محبة فی الأهل،
منسأة فی الأجل» (صله‌ی رحم نمودن
با خویشاوندان، باعث زیاد شدن مال،
محبت در خانواده و عقب افتادن زمان

30 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

مرگ می شود) الطبرانی.

صله‌ی رحم نیکوکاری است و به همین دلیل احتیاج به جبران کردن آن توسط دیگران نمی‌باشد و حق آن را فقط مؤمن راستگو ادا می‌کند و فقط از الله تعالی انتظار ثواب و اجر آن را دارد. پس بلیه‌ی صله‌ی رحم نمود، حتی اگر خانواده آن را قطع کردند، پیامبر ﷺ فرموده است: «لیس

نیکوکاری کن همانگونه که // 31

الواصل بالmkافی، ولكن الواصل
الذی إذا قطعت رحمہ وصلها» (صلہ -
ی رحم کننده ی واقعی کسی نیست که
با او صلہ ی رحم شود و او جبران
نماید، بلکه صلہ ی رحم کننده ی
واقعی کسی است که صلہ ی رحم با او
قطع شود، ولی او صلہ ی رحم نماید)
رواه البخاری (بخارایی).

مردی نزد رسول الله ﷺ از
خانواده اش شکایت نمود؛ بدین
صورت که به آنها نیکی می کرد و آنها

32 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

به او بدی می‌کردند و با آنها صله‌ی
رحم می‌نمود و آنها با او قطع رابطه
نموده بودند، رسول ﷺ به او بشارت
داد و فرمود: «لئن كنت كما قلت
فكأنما تسفهم المل، ولا يزال معك
من الله ظهير عليهم ما دمت على
ذلك» (اگر همان گونه که گفתי
باشی، خاکستر داغ را در گلوی آنها
می‌کنی و همواره از جانب الله بر علیه

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 33

آنها، یاری رسانی داری تا زمانی که این گونه باشی) رواه مسلم.

2- انفاق کردن به آنها: آن از

بزرگترین نیکوکاریها

می باشد و نیکوترین حالت صله‌ی

رحم است و پاداش آن به سریعترین

شکل به انسان می رسد و رزق و

روزی را وسعت می دهد و برکت را

زیاد می کند، در حدیث آمده است:

«إِنَّ الصَّدَقَةَ عَلَى الْمَسْكِينِ صَدَقَةٌ،

وَإِنَّهَا عَلَى ذِي الرَّحْمِ اثْنَتَانِ صَدَقَةٌ

34 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

وصله» (صدقه دادن به فقیر صدقه است و دادن آن به خویشاوندان صدقه و صله‌ی رحم است) رواه ابن حبان.

همچنین رسول الله ﷺ فرموده

است: «أفضل الصدقة على ذي الرحم الكاشح» (بهترین صدقه، دادن آن به خویشاوندان کینه‌دار است). رواه أحمد.

الکاشح: همان جدا شده، دشمن

نیکوکاری کن همانگونه که 35//

و ناخشنود از انسان است.

با ارتباط داشتن و اخلاق نیکو
به خانواده‌ات نیکی کن! در نتیجه‌ی
آن الله تعالی با وسعت دادن رزق در
زمان نزدیک به تو نیکی می‌کند و با
دادن بهشت پُر نعمت در زمانی دورتر
به تو نیکی می‌نماید و خانه‌ات را با
خیر، آباد می‌نماید و عمر تو را زیاد
می‌گرداند.

پیامبر ﷺ فرموده است: «صَلَّةُ

الرحم، وحسن الخلق، وحسن الجوار،

36 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

يعمران الديار، ويزدن في الأعمار»
(صله‌ی رحم و اخلاق نیکو و
همسایگی خوب، باعث آباد شدن
خانه‌ها می‌شود و عمرها را زیاد می-
گرداند). أحمد.

نیکوکاری به ضعیفان

رسول الله ﷺ فرموده است: «قال

نیکوکاری کن همانگونه که ... 37//

الله تعالی: ابغونی فی ضعفائکم، فَإِنَّمَا
ترزقون و تنصرون بضعفائکم» (الله
تعالی می فرماید: مرا در ضعیفانتان
طلب کنی! فقط برای ضعیفانتان
روزی داده می شوید و یاری می -
گردید) رواه أبو داود.

کسی که الله تعالی با دادن مال و
مانند آن به او نیکی نموده است و آن
شخص دوست دارد که الله متعال نیکی
خود را زیاد گرداند، باید با ضعیفان
مهربان باشد و برای کسب یاری الله

38 // نیکوکاری کن همانگونه که

تعالی و پی روزی از طرف وی، بلید رعایت حال آنها را کند و نیازهای آنان را بر طرف کند و اندوه آنان را کنار بزند و درون آنها را نیکو گرداند.
برادرم...

اگر در بین مردم کسی را بیافتی
که از تو ضعیف تر
می باشد، باید بیاور که تو نیز ضعیف
می باشی و اگر لطف و رحمت الله

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 39

تعالی نبود، از ضعف تو پرده برداشته می شد، ﴿وَخَلِقَ الْإِنْسَانَ ضَعِيفًا﴾ [النساء: 28] (و انسان ضعیف خلق شده است) و تو نیز فقیر می باشی، ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ * إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ * وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ﴾ [فاطر: 15-17] (ای مردم! شما فقیرانی نزد الله هستید و الله همان بی نیاز بسیار ستوده است * اگر بخواهد شما را از بین می برد و

40 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

مخلوقات جدیدی می آورد * و آن
برای الله دشوار نیست)، اگر الله تعالی
فقر تو را بر طرف ننماید، ضعف تو
آشکار می گردد.

بدان که اگر الله تعالی تو را
محافظت ننماید، هلاک
می شوی و برای تو نگهبانانی از
ملائک قرار داده است که شب و روز
از تو نگهبانی می کنند، ﴿لَهُ مُعَقِّبَاتٌ

نیکوکاری کن همانگونه که ...//41

مَنْ بَيْنَ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ
أَمْرِ اللَّهِ ﴿الرعد: 11﴾ [برای او
[ملائکی] پی در پی از روبرویش و
پشتت سرش [قرار داده‌ایم و] او را به
سبب فرمان الله [تعالی] محافظت می-
نمایند).

به این معنا که از روی امر الله
تعالی به آنان، انسان را از شرها حفظ
می‌نمایند و این نگهبانی کردن آنها، از
طرف الله تعالی می‌باشد.

به یاد بیاور که وقتی تیری می-

42 // نیکوکاری کن همانگونه که

اندازی فقط به اذن الله تعالى و امر او
به هدف می‌رسد، ﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ
رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى﴾ [الانفال: 17]
(و تیر نمی‌اندازی وقتی تیر می‌اندازی
ولی این الله است که تیر می‌اندازد)...

کشاورزی تو محصول نمی‌دهد،
مگر به اذن الله تعالى، ﴿أَفَرَأَيْتُمْ مَا
تَحْرُثُونَ * أَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ
الزَّارِعُونَ﴾ [الواقعه: 63-64] (آیا ما

نیکوکاری کن همانگونه که ...//43

درباره‌ی آنچه می‌کارید، فکر کرده‌اید؟
* آیا شما آن را کشت می‌دهید یا ما
کشت دهندگانیم؟).

اگر در این امور و مانند آن تفکر
نمایی، خودت را ضعیف و وابسته به
پوشش الله تعالی و نیکی او به خودت
می‌یابی و هیچ تغییر و قدرتی برای تو
وجود ندارد، مگر از جانب الله
بزرگوار و بزرگ!

پس به ضعیفان نیکی کن، همان
گونه که الله تعالی به تو نیکی فرموده

44 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

است و تو ضعیف می باشی، کمبود آنها را بر طرف نما! همان گونه که الله تعالی کمبود تو را بر طرف نموده است، گرسنگی را از بین ببر! همان طور که الله تعالی گرسنگی تو را از بین برده است و نیازهای آنها را بر طرف نما همان طور که الله تعالی نیازهای تو را بر طرف نموده است.

برادرم از این امر برحذر باش که

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 45

نسبت به ضعیفان تکبر نمایی یا آن که گدایی را از خودت برانی و چه بسا که اگر بر آنها تکبر نمایی یا در مقابل ضعیفی خودت را بزرگ پنداری یا فقیری را مسخره نمایی یا مسکینی را مورد استهزاء قرار دهی، باعث شود که در نعمتهایی که به تو داده شده است تغییر ایجاد شود و آنها از بین بروند... رسول الله ﷺ فرموده است:

«إِنَّ لِّلَّهِ أَقْوَامًا اخْتَصَّهٖم بِالنَّعْمِ لِمَنَافِعِ الْعِبَادِ، يُقرِّهٖم فِيهَا مَا بَدَّلُوها، فإِذَا

منعوها نزعها منهم، فحولها إلی
غیرهم» (برای الله گروه‌هایی از مردم
وجود دارند که آنها را مخصوص
نعمت دادن برای منافع بندگان قرار
داده است و آن [نعمتها] را برای آن به
آنها داده است تا [آن را] بخشش
نمایند، اگر از دادن [نعمتها] خودداری
کنند، آن را از آنها جدا می‌نماید و به
دیگران می‌دهد). رواه ابن ابی الدنيا و

طبرانی با این لفظ و حسنه الألبانی.

به عموم مردم نیکی کن

حالاتهای نیکی به عموم مردم در
یک خصلت واحد جمع می‌شود و آن
«خوش خلقی» است. به هم بین دلیل
رسول الله ﷺ در وصیت کاملی به
معاذ بن جبل فرمود: «اتق الله حیثما كنت،
وأتبع السيئة الحسنة تمحها، وخالق
الناس بخلق حسن» (هر کجا که بودی

48 // نیکوکاری کن همانگونه که

از الله تقوا پیشه کن و در پس بدی،
نیکی انجام بده که آن را محو می‌کند
و با مردم با اخلاق نیکو، رفتار نما!

اخلاق نیکو داشتن با مردم
سخن به درازا دارد ولی اساس آن این
موارد می‌باشد:

1- مهربانی با مردم: مسلمان
دارای قلب مهربان است و او را نمی-
یابی مگر با اخلاق نیکو، دلسوز برای

نیکوکاری کن همانگونه که // 49

برادرانش و مهربان با ضعیفان و ترجیح دادن بزرگتر آنها و بر طرف کننده‌ی اندوه و نیاز دیگران و کمک کننده در حوادث روزگار و مدارا کننده با مخالفان و اشتیاق دارد که همراه با حکمت و نیک‌ی نمودن به سوی الله تعالی دعوت دهد و به سوی او بازگرداند، همراه با ترسی از این که شکست بخورد و پذیرفته نشود و اگر نتواند به محتاج کمک کند و نتواند گمراهی را به سوی حق بازگرداند،

50 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

غمگین می‌شود و درد می‌کشد و نزد
الله تعالی زاری می‌نماید و با دعا از او
طلب می‌نماید که مشکل مردم بر
طرف شود و به مانند آن است که آن
مصیبت بر خودش واقع شده است و
اتفاق بد، برای خودش رخ داده است
و نیاز، نیاز خودش می‌باشد و این
نیست مگر جریان مهربانی از طرف
الله تعالی در قلب او و او را از کسانی

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 51

قرار می دهد که به مردم نیکی می کنند
و در مهربانی بر مردم فنا می شوند.

این چندین است که او اهل
رحمتی از طرف الله تعالی می شود و
اهل نیکی و کمک او و کافی بودن او
برای مردم می شود. این رسول الله ﷺ
است که به آن اقرار نموده و می -

فرماید: «والذی نفسی بیده لا یضع
الله رحمته إلا علی رحیم» (قسم به
کسی که جان من در دست اوست، الله
رحمتش را برای کسی قرار نمی دهد،

مگر بر مهربان) گفتند: تمامی ما
مهربانی می‌کنیم، فرمود: «لیس برحمه
أحدکم صاحبه، یرحم الناس كافة»
(منظور مهربانی یکی از شما به
دوستش نمی‌باشد، بلکه مهربانی
نمودن به همه‌ی مردم است) السلسله
الصحيحة: 167.

در نتیجه به مردم نیکی کن تا الله
تعالی به تو نیکی نماید، «ولا تحقرن

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 53

من المعروف شيئاً، ولو أن تلقى أخاك بوجه طلق» (امر نیکوی را حقیقاً ر
مشمار، حتی با روی گشاده برخورد
کردن با برادرت را) مسلم از پیامبر ﷺ.

2- بدی را با نیکوی جواب

دادن: در این باره الله جل و علاهی -

فرماید: ﴿خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ

وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ﴾ [الأعراف:

199] (عفو نما و به نیکوی امر نما و از

جاهلان رویگردان!).

عبد الله بن زبیر رضی الله عنهما

54 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

درباره‌ی این آیه گفته است: «اللّٰه [تعالی] به پیامبر امر فرموده است که در مقابل اخلاق مردم، راه عفو نمودن را برگزیند».

مجاهد رحمه الله گفته است: «به این معناست که در برابر اخلاق و اعمال مردم عفو نما بدون آن که آنان را فرومایه نمایی، مثل طلب معذرت خواستن و عفو و آسان گرفتن و با

نیکوکاری کن همانگونه که // 55

ترک کردن جستجو و تجسس در
حقیقت درون آنها».

همانا پيامبر ﷺ فرموده است:

«من لا یرحم لا یرحم، ومن لا یغفر لا

یُغفر له، ومن لا یتب لا یتب علیه»

(کسی که رحم نکند به او رحم نمی -

شود و کسی نیامرزد، آمرزیده نمی -

شود و کسی که توبه‌ای را نپذیرد،

توبه‌ی او پذیرفته نمی‌شود). السلسله

الصحيحة: 483.

بخشش نیکی:

از حالت‌های نیکی به مخلوقات،
بخشش نیکی و انجام آن می‌باشد،
مانند انفاق کردن و صدقه دادن و
کوشش نمودن بر رفع احتیاج بی‌وه
زنان و فقیران و بر طرف نمودن اندوه،
و کفیل شدن یتیم و بر طرف کردن
نیازها و بخشیدن بدهکار و مانند آن
که از حالت‌های نیکی و خیرخواهی

نیکوکاری کن همانگونه که ... 57//

می‌باشند. الله تعالی

می‌فرماید: ﴿إِنَّ الْمُسْتَدِقِينَ

وَالْمُسَدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا

يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ﴾

[الحديد: 18] (همانا صدقه دهندگان

مرد و زن و کسانی که به الله قرضی

نیکو می‌دهند [در حالی که الله تعالی

به آن قرض نیازی ندارد] برای آنها

بیشتر می‌نماییم و برای آن اجری

گرامی خواهد بود).

مالی که تو داری برای الله متعال

58 // نیکوکاری کن همانگونه که

است و او سبحانه به تو انفاق نموده
است و تو را روزی داده است و تو را
جانشینی بر آن قرار داده است، اسباب
آن را برایت مهیا نموده است و
دربهای آن را برایت باز کرده است، تا
تو را امتحان کند که شکر می‌نمایی یا
کفر می‌ورزی؟! بر حذر باش از این
که از نیکی به تو خودداری نماید!

رسول الله ﷺ فرموده است: «ما

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 59

من يوم يصبح العباد فيه إلا ملكان
ينزلان فيقول أحدهما: اللهم أعط منفقاً
خلفاً، ويقول الآخر: اللهم أعط ممسكاً
تلفاً» (روزی نیست که بندگان صبح
نمایند، مگر آن که دو فرشته پایین
می‌آیند و یکی از آنها
می‌گوید: یا الله برای انفاق کننده،
عوض قرار بده و دیگری
می‌گوید: یا الله برای کسی که انفاق
نمی‌کند، بی برکتی قرار بده) رواه
البخاری (بخارایی) و مسلم.

الله تعالی می فرماید: ﴿لَنْ تَنَالُوا
الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا
مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ [آل
عمران: 92] (هرگز به نیکی نمی
رسید، مگر از آنچه دوست دارید،
انفاق کنید و هر چیزی را که انفاق
کنید، الله [متعال] به آن آگاه است).

پس نیکی کن تا الله تعالی به تو
نیکی نماید؛ صدقه باعث حفظ شدن

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 61

از خشم الله تعالى و عذابش می باشد و
مرگ بد را دفع می نماید و باعث
فراخی سینه و اطمینان خاطر نفس
می شود و عیبها را می پوشاند و
خطاها و گناهان را پاک
می نماید. رسول الله ﷺ فرموده است:
«صنائع المعروف تقى مصارع السوء
والآفات والهلكات، وأهل المعروف
فى الدنيا هم أهل المعروف فى
الآخرة» (انجام کارهای نیک، از
بلاهای بد و آفتها و هلاک کنندهها

62 // نیکوکاری کن همانگونه که

حفظ می‌نماید و اهل نیکی در دنیا
همان اهل نیکی در آخرت می‌باشند)
حاکم وصححه آلبانی در السلسله
الصحيحة برقم 1908.

بدان که نیکی تو به مردم با
مالت، کلید نازل شدن رزق و برکت از
آسمان برای تو می‌باشد؛ الله جلّ و
علا در حدیثی قدسی می‌فرماید:
«أنفق يا ابن آدم أنفق عليك» (ای

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 63

فرزند آدم! انفاق کن! تا به تو انفاق
کنم).

پاک و منزّه است کسی که
نیکوترین و بی‌نیازترین است و پاداش
نیکی کردن را زیاد شدن احسان و
ثروت قرار داده است!

ابن قیم رحمه الله گفته است:
«الله سبحانه و تعالی مهربان است و
مهربانان را دوست می‌دارد و فقط به
بندگان که مهربان هستند، رحمت
عطا می‌نماید. او پوشاننده است و

64 // نیکوکاری کن همانگونه که

پوشاندن [عیوب] بندگانش را دوست دارد، کسی که بیمارزد او را می‌آمرزد و کسی که گذشت نماید از او در می‌گذرد و کسی که به حق رفتار نماید با او به حق رفتار می‌نماید و کسی که با بندگانش مدارا نماید با او مدارا می‌نماید و کسی که به مخلوقاتش مهربانی کند با او مهربانی می‌نماید و کسی که به آنها نیکی کند به او نیکی

نیکوکاری کن همانگونه که ... // 65

می‌نماید، از کم گذاشتن صاحب عرش
ترسی نداشته باش!».

خاتمه

برادرم! عمل تو به تو باز می‌-
گردد، اگر خیر باشد، به تو خیر باز
می‌گردد و اگر شرّ باشد به تو شرّ باز
می‌گردد و دانستی که الله جلّ و علا به
نیکوکاران وعده‌ی احسان داده است و
می‌فرماید: ﴿هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا
الْإِحْسَانُ﴾ [الرحمن: 60] (آیا پاداش

66 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

نیکوکاری غیر از نیکوکاری می باشد)
و همچن بین دانستی که الله سبحانه
هرگز خلف وعده نمی نماید، ﴿وَمَنْ
أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ﴾ [التوبة: 111]
(و چه کسی از الله بهتر به وعده اش
وفا می کند).

پس در این صورت بدان که
آنچه از نیکوکاری انجام می دهی به
ازای آن پاداش دریافت می کنی. الله

نیکوکاری کن همانگونه که ... 67//

سبحانه و تعالی - همان باکرامت‌ترین
با کرامان است - آن را برای تو زیاد
می‌نماید و به تو در دنیا و آخرت
بیشتر از آن را عطا می‌کند. آیا نمی‌-
دانی که الله پاداش نیکی را ده برابر تا
هفتصد برابر بیشتر می‌گرداند و او به
کسانی که صبر می‌نمایند، بی‌نهایت
پاداش می‌دهد. پس نیکی کن همان
گونه که الله تعالی به تو نیکی نموده
است. تو اولین کسی هستی که میوه‌ی
نیکوکاری را می‌چینی و اولین کسی

68 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

هستی که در مقابل آن در زمان
نزدیک به تو پاداش داده می‌شود و در
آخرت ثواب بزرگی خواهی داشت.

ابوهریره رضی الله عنه آورده است که

رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «من أحب أن

يُزحزح عن النار ويدخل الجنة فلتأته

منيته وهو يؤمن بالله واليوم الآخر،

وليؤت الناس مثل الذي يحب أن

يؤتى إليه» (کسی که دوست دارد از

نیکوکاری کن همانگونه که // 69

آتش جهنم حفظ شود و داخل بهشت شود؛ و مرگ او در حالتی بیاید که به الله و آخرت ایمان دارد، پس به مردم چیزی را دهد که دوست دارد به او داده شود). رواه مسلم.

پس اگر دوست داری از آتش جهنم نجات یابی و با بهشت رفتن کامیاب شوی، به مردم نیکی کن همان گونه که دوست داری به تو نیکی شود و با آنها به گونه‌ای رفتار کن که دوست داری با تو رفتار شود، اگر

70 // نیکوکاری کن همانگونه که

دوست داری فرزندان تو نیکو
کنند، به پدر و مادرت نیکو کن و اگر
دوست داری الله تعالی رزق و روزی
تو را وسیع گرداند، پس کلیه رزقی
برای خویشاوندانت باش! اگر دوست
داری الله تعالی در آخرت به ضعف تو
رحم نماید، پس به ضعیفان نیکو نما!
اگر دوست داری الله تعالی زشتی تو
را بپوشاند، پس زشتی مسلمانان را

نیکوکاری کن همانگونه که//71

پیوشان! اگر دوست داری که به بهشت
و نعمتهای آن برسی، پس عملت را
نیکو گردان و نیتت را اصلاح نما!

به یاد بیاور که اندازه و وزن
میوه‌های نیکی نمودن را کسی نمی‌داند،
مگر الله جلّ و علا. اگر میوه‌ای
برای آن جز محبت الله جلّ و علا
وجود نداشته باشد، پس شایسته‌ی هر
مؤمنی است که خودش را وادار کند،
تا آن را کسب نماید؛ زیرا محبت الله
سبحانه همان کلید تمامی خیرها

1172 // نیکوکاری کن همانگونه که ...

است، کسی که به آن کامیاب شود،
انواع برکتها بر وی می‌تابد و انواع
رحمتها بر وی نازل می‌شود و برای او
الله تعالی به تمامی خیرها فرمان
می‌دهد، پس نیکی کن که ﴿إِنَّ اللَّهَ
يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ [البقره: 195]
[المائدة: 13] (همانا الله نیکی کنندگان
را دوست می‌دارد).

نیکوکاری کن همانگونه که ... 73//

صَلَّى اللهُ وَ سَلَّمَ عَلَيَّ نَبِينَا مُحَمَّد

وَ عَلَيَّ آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.